

Kwaliteit is ook doelmatigheid
Verstandig Kiezen

Campagne
Verstandig
Kiezen

Orde van Medisch Specialisten

ZonMw

Campagne Verstandig Kiezen

Wat is het doel van de campagne Verstandig Kiezen?

De Orde van Medisch Specialisten (OMS), de wetenschappelijke verenigingen en ZonMw hebben de campagne Verstandig Kiezen gelanceerd. De Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie (NPCF) is partner van de campagne. Het doel is om samen met zorgprofessionals én patiënten te werken aan kwaliteitsverbetering in de zorg, en tegelijkertijd aan kostenbeheersing. De campagne moet een antwoord geven op de vraag hoe we de 'zorgeuro' zo efficiënt en doelmatig mogelijk kunnen uitgeven, vooral nu de kosten in de zorg alsmäär stijgen. Zonder dat dit ten koste gaat van de hoge kwaliteit van zorg die we in Nederland bieden. Verstandig Kiezen ondersteunt daarom medisch specialisten en hun patiënten bij het maken van gezamenlijke beslissingen over gepast gebruik van zorg. De arts kijkt samen met de patiënt nog beter naar wat de beste behandeling is op het juiste moment.

Wat houdt de campagne Verstandig Kiezen in?

Verstandig Kiezen is een samenhangend geheel van activiteiten dat systematisch leidt tot kwaliteitsverbetering en, in het verlengde daarvan, tot kostenbesparing. De campagne bestaat uit meerdere elementen die raakvlakken hebben met elkaar:

1 Verstandige Keuzes

Verstandige Keuzes zijn bewezen (evidence) aanbevelingen bij een bepaalde behandeling. Ze zijn bedoeld als stimulans voor artsen en patiënten om het gesprek aan te gaan over wat de best passende behandeling is op het juiste moment. Deze gesprekken over het nut en de noodzaak van bepaalde medische testen en behandelingen kunnen in belangrijke mate bijdragen aan de verbetering van de kwaliteit van zorg. In het verlengde daarvan kunnen ze leiden tot kostenbeheersing. Het gaat niet om het zoeken naar de goedkoopste manier van behandeling, maar om samen te beslissen over de best passende behandeling voor de individuele patiënt. Verstandige Keuzes worden gepubliceerd door wetenschappelijke verenigingen van medisch specialisten. De NPCF helpt bij de verspreiding van de materialen.

Voorbeeld: Verstandige Keuze bij lage rughernia

‘Opereer niet wanneer er alleen sprake is van rugpijn’

Bij een rughernia komt ook vaak beenpijn voor. Als er sprake is van beenpijn, zal door een operatie in de regel alleen de beenpijn verdwijnen en blijft de rugpijn. Het behandelen van uitsluitend rugpijn zonder operatie is het meest effectief.

Voorbeeld: Verstandige Keuze bij refluxziekte

'Röntgenonderzoek is niet de beste optie om de diagnose refluxziekte vast te stellen'

Vanwege de lage sensitiviteit en specificiteit is het beter om geen röntgenonderzoek te gebruiken bij de diagnosestelling van refluxziekte. Röntgenonderzoek is wel geschikt om anatomische afwijkingen met dezelfde symptomen als bij refluxziekte uit te sluiten, zoals malrotatie en volvulus (draaiing) van de maag.

2 Samen beslissen

Onderzoek laat zien dat patiënten die samen met hun behandelaar beslissingen nemen niet alleen tevredener zijn, maar medisch gezien ook verstandigere keuzes maken. Bewuste en gezamenlijke tot stand gekomen keuzes van patiënten kunnen leiden tot kostenbesparing omdat de gekozen opties vaak minder invasief zijn of doordat er wordt afgezien van diagnostiek of behandeling. Om te komen tot deze verstandige keuzes is in ieder geval nodig dat de patiënt:

- zich bewust wordt van het feit dat er niet één behandeloptie is en dat de patiënt hierin kan meedenken;
- duidelijk wordt geïnformeerd over alle mogelijke opties, waarbij niets doen ook een optie kan zijn;
- de voor- en nadelen van de verschillende opties gepresenteerd krijgt;
- expliciet wordt gevraagd wat hij van de voor- en nadelen vindt en wat de patiënt zelf belangrijk vindt;
- in overleg met de arts tot de beste passende keuze komt.

De NPCF en OMS stellen zich samen ten doel om Samen Beslissen een gewoonte te laten worden in elke spreekkamer. Om dit te ondersteunen wordt momenteel een gezamenlijk programma opgezet.

Voorbeeld: zorgevaluatie

Mensen met een carpaal tunnel syndroom (een beknelde polsneruw) kost aan werkverzuim jaarlijks ruim 26 miljoen euro. Er is grote praktijkvariatie in zowel diagnostiek als behandeling. Artsen kiezen soms als behandelstrategie opereren, maar vaak ook injecteren. Op dit moment is niet bekend wat de meest effectieve en efficiënte behandeling is. Door dit goed uit te zoeken, verbetert niet alleen de zorg voor deze patiënten, maar worden mogelijk ook kosten bespaard.

3 Zorgevaluatie

Richtlijnen vormen de kennisbasis voor het medisch handelen en moeten de kwaliteit en doelmatigheid van de zorg verbeteren. Niet alle zorg staat echter in richtlijnen beschreven en voor veel geleverde zorg bestaat nog onvoldoende bewijs. Dit is niet verwonderlijk: de 'geneeskunst' bestaat immers al vele duizenden jaren, terwijl de principes van 'evidence based medicine' pas enkele decennia geleden ontwikkeld zijn. De gevolgen zijn: praktijkvariatie, potentieel minder zinvolle zorg en wellicht soms zelfs onveilige situaties. Zorgevaluatie in de vorm van effectiviteitsstudies leidt niet alleen tot zichtbare kwaliteitsverbetering, maar ook tot aanzienlijke doelmatigheidswinst. Wetenschappelijke verenigingen van medisch specialisten ontwikkelen daarom kennisagenda's: overzichten van behandelingen waarvan de effectiviteit niet vast staat en die onderzocht zouden moeten worden.

4 Praktijkvariatie

Door praktijkvariatie inzichtelijk te maken en te duiden, begrip te krijgen in de oorzaken ervan en waar nodig verbeteren in gang zetten, wordt bijgedragen aan gepast gebruik van zorg. De activiteiten zullen een aanvulling vormen op activiteiten die al plaatsvinden of bundelen deze. Zo heeft een aantal wetenschappelijke verenigingen de afgelopen jaren al onderzoek gedaan naar praktijkvariatie en verbeteractiviteiten ontplooid, waaronder de ontwikkeling van 'Verstandige Keuzes'. Dit jaar wordt verder een algemeen begrippenkader rondom gepast gebruik ontwikkeld. Ook zal de NPCF praktijkvariatie inzichtelijk maken via de Zorgatlas. Gezamenlijke duiding van praktijkvariatie staat centraal in pilots die in samenwerking met het Zorginstituut Nederland (ZINL) zullen worden gestart.

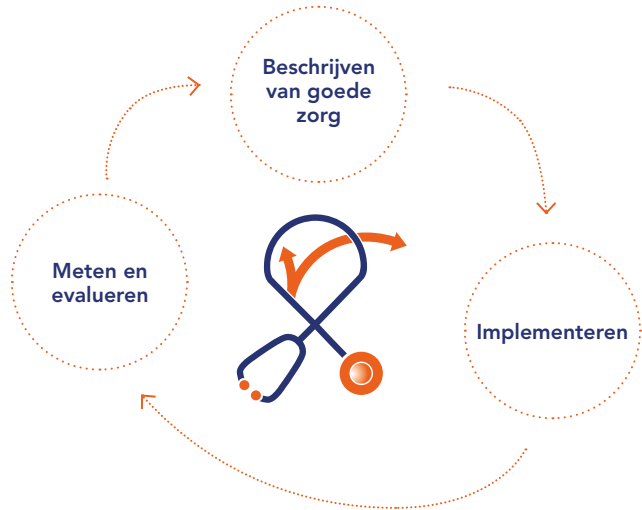
Waarom is deze campagne gestart?

Het aantal chronisch zieken en welvaartziekten neemt toe. De zorgkosten stijgen, terwijl de potentiële beroepsbevolking afneemt. De zorgeuro wordt dus steeds schaarser. De houdbaarheid van het zorgstelsel staat onder druk en daarmee staan we gezamenlijk voor een grote uitdaging. Veel zorgpartijen vinden het van belang dat er verstandige keuzes worden gemaakt in de zorg. Zeker in tijden waarin expliciet aandacht is voor de stijgende zorgkosten en termen als efficiëntie en doelmatigheid centraal staan. De campagne Verstandig Kiezen is bedoeld om te laten zien dat kwaliteitsverbetering én kostenbeheersing samen kunnen gaan en dat de veldpartijen hierin hun verantwoordelijkheid nemen.

Hoe draagt de campagne bij aan kwaliteitsverbetering?

De campagne Verstandig Kiezen combineert de verschillende campagne-elementen. Doordat die elementen met elkaar samenhangen, ontstaat een vliegwiel (verbetercyclus) voor kwaliteitsverbetering. Hierin onderscheidt de campagne zich van allerlei andere losse kwaliteitsprojecten. De gedachte achter deze verbetercyclus is gebaseerd op het geïntegreerd kwaliteitsbeleid medisch specialisten.

Hoe ziet die verbetercyclus van Verstandig Kiezen eruit?

Beschrijven van goede zorg

Allereerst wordt beschreven wat 'goede zorg' is. Dit doen medisch specialisten in hun richtlijnen. In het programma-onderdeel 'Verstandig Keuzes' lichten wetenschappelijke verenigingen vijf 'evidence based' aanbevelingen toe die artsen en patiënten zouden moeten overwegen bij het maken van een verstandige keuze rond een behandeling. Door dit zo expliciet te communiceren, en beslissingsondersteunend materiaal (in samenwerking met de NPCF) te ontwikkelen, kunnen patiënten en artsen gezamenlijk beslissen over wat goede zorg is voor de individuele patiënt.

Implementatie

Met de 'Verstandige Keuzes' wordt een stimulans gegeven aan de implementatie van 'goede zorg'. De ontwikkelde 'Verstandige Keuzes' worden, in samenwerking met ZonMw en de NPCF, verder verspreid. Voor een aantal verstandige keuzes wordt verder implementatiemateriaal ontwikkeld zoals een filmpje voor patiënten en een beslislup.

Voorbeeld: kwaliteitscyclus

Recent Nederlands onderzoek ondersteunt de kracht die uit kan gaan van een dergelijke kwaliteitscyclus. Uit het promotieonderzoek van Ronald Damhuis (17 oktober 2013) blijkt dat de kwaliteit van de kankerzorg in Nederland de afgelopen jaren spectaculair verbeterd is. De postoperatieve sterfte is met 25% gedaald sinds 2009. Dit is niet alleen te danken aan een verbetering van de technologische mogelijkheden. Na signalering van het KWF dat de kankerzorg beter kon, hebben medisch specialisten en patiënten minimumnormen geformuleerd en is de kankerzorg geconcentreerd. Er wordt gemeten aan uitkomsten van zorg en op basis hiervan zijn verbeteringen ingezet. Audit en kwaliteitsvisitaties ondersteunen dit proces. Zorgverzekeraars hebben de normen en kwaliteitsinformatie onderdeel gemaakt van de zorginkoop. Tegelijkertijd zijn er op basis van signalen van de Inspectie voor de Gezondheidszorg dat kwaliteit van het operatief proces beter kon, ook verbeteringen in gezet, er is een richtlijn geformuleerd, en die wordt nu breed uitgevoerd. Kortom er is een lerend systeem waarin gesignaleerd wordt dat iets beter kan, gedefinieerd wordt hoe dat beter kan, verbeteringen ingezet en gemeten worden, en op basis waarvan nieuwe signalen uit die metingen nieuwe verbeteringen worden ingezet.

Metten en evalueren

Na implementatie van de 'goede zorg' wordt gemeten wat er in de praktijk gebeurt. In Nederland wordt dit bijvoorbeeld gedaan door onderzoek te doen naar praktijkvariatie. De gegevens over praktijkvariatie geven nog geen compleet beeld van gepaste zorg, maar kunnen wel waardevol zijn bij het doen van verder onderzoek naar gepast gebruik van zorg en aanleiding vormen voor verbetering. Een ander krachtig instrument voor kwaliteitsverbetering is kwaliteitsregistratie. Gegevens uit klinische registraties leveren zinnige informatie over gepast gebruik van zorg. Daar waar dat nodig is, kunnen en moeten dan verbeteringen worden ingezet. Daar waar de bewijsvoering voor de effectiviteit van behandelingen ontbreekt, is zorgevaluatie-onderzoek noodzakelijk. Tot slot kan dit alles vervolgens leiden tot een aangepaste beschrijving van wat goede zorg is binnen richtlijnen.

In Nederland worden de diverse activiteiten zoveel mogelijk in samenhang gezien waardoor een planmatige verbetercyclus ontstaat. Door actief in te zetten op de verbetercyclus gaat het vliegwiel om de kwaliteit van zorg te verbeteren, draaien. Dit wordt ook wel het 'geïntegreerd kwaliteitsbeleid voor medisch specialisten' genoemd. Door middel van een systematische aanpak op het gebied van kwaliteit wordt ook een belangrijke bijdrage geleverd aan het reduceren van de kosten voor de zorg.

Orde van Medisch Specialisten

ZonMw

Wie zijn de initiatiefnemers?

De campagne is een initiatief van de Orde van Medisch Specialisten (OMS), de wetenschappelijke verenigingen en ZonMw. De NPCF is partner van de campagne en is nauw betrokken bij de uitvoering in de praktijk. De campagne is gebaseerd op de Amerikaanse campagne 'Choosing Wisely'. Ook in andere landen zoals Canada, Duitsland, Australië en Nieuw-Zeeland zijn er campagnes gestart om gepast gebruik van zorg te stimuleren.

Wat is de meerwaarde voor de patiënt en de medisch specialist?

Patiënten krijgen meer duidelijkheid over de verschillende behandelopties en kunnen hierdoor makkelijker keuzes maken, samen met de arts. Daarnaast helpen ze medisch specialisten om dezelfde hoge kwaliteit van zorg te leveren, maar ook een belangrijke bijdrage te leveren aan een toekomstbestendig zorgstelsel. Medisch specialisten krijgen ondersteunend materiaal voor het gesprek met de patiënt om zo goede uitleg te geven over de behandelopties en wanneer behandelen wel of niet zinvol is. Meer informatie over de oorzaak van praktijkvariatie en de effecten van bepaalde behandelingen helpt de arts om inzicht te krijgen, en eventueel de eigen werkwijze verder te verbeteren.

Waar vind ik meer informatie?

Meer informatie, de verschillende 'Verstandige Keuzes' en onze contactgegevens vindt u op de speciale campagne-website www.verstandigkiezen.nu.

Campagne Verstandig Kiezen

Orde van Medisch Specialisten

ZonMw